

*Киричок І. В. Особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі студентами-медиками / І. В. Киричок // Інноваційні технології навчання: досвід впровадження та перспективи розвитку : LIV навчально-методична конференція ХНМУ, 17 березня 2021 року, Харків. – Харків : ХНМУ, 2021. – С. 51–54.*

## **Особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі студентами-медиками**

Киричок І.В.

директорка Наукової бібліотеки

Харківського національного медичного університету

Сьогодні традиційні освітні технології у повному обсязі не забезпечують потреби суспільства в організації освітнього процесу. Виникла ціла низка проблем, вирішити які можливо тільки шляхом застосування інноваційних технологій і моделей навчання. Процес цифровізації в сучасній медичній освіті та навчанні надає студентам широкі можливості, але в той же час створює певні труднощі й проблеми. Одна з них – розроблення методичного забезпечення для визначення ефективності цифровізації вищої медичної школи. Підготовка фахівців-професіоналів, які володіють належними знаннями та цифровими технологіями (ЦТ), вимагає відповідних освітніх інформаційних інструментів для забезпечення навчального процесу. З цією метою у виші формується цифрове освітнє середовище (ЦОС) як сукупність інформаційних, телекомунікаційних та технологічних засобів.

У Харківському національному медичному університеті (ХНМУ) восени 2020 року, в активний період застосування дистанційної форми навчання під час карантинних обмежень у зв'язку з пандемією COVID-19, проводилось дослідження з використання ЦТ в освітньому процесі. У ході дослідження використано метод анкетування студентського середовища ХНМУ з метою вивчення особливостей використання ЦТ в освітньому процесі, оцінювання стану технічного забезпечення

в університеті для подальшого розвитку інформаційних онлайн-ресурсів освітнього і наукового контентів, удосконалення системи забезпечення дистанційної форми.

Дані збиралися за допомогою онлайн-анкети, до якої увійшло 11 питань, відповіді на які допомогли б скласти уявлення про готовність і спроможність студентів-медиків використовувати в освітньому процесі ЦТ, оцінити ставлення до формування й використання ЦОС вишу. В анкетуванні взяли участь 2 053 респонденти – представники всіх курсів і факультетів, зокрема 1 207 вітчизняних і 846 іноземних студентів ХНМУ.

Аналіз відповідей показав, що сьогодні студенти використовують будь-які технічні засоби для навчання, отримання нових знань, професійної підготовки, а найпопулярнішими засобами є мобільні телефони (88,4%) й ноутбуки (63,6%), рідше – комп'ютери і планшети (по 14% відповідно).

Найбільш ефективним серед технічних засобів студенти вважають використання ноутбуків (72,1%) і мобільних телефонів (57,2%), менше – інтерактивних дошок (41,3%), мультимедійних пристроїв (34%), електронних тренажерів і симуляторів (33%), інтерактивних відеопанелей (30,9%) та комп'ютерів (30,7%). Переважна більшість (71,6%) студентів вважає ефективним використання декількох технічних засобів у різній комбінації і лише 8,5% визначили як ефективні усі запропоновані технічні засоби.

Більшість респондентів постійно (69,2%) або часто (23,7%) використовує цифрові засоби в навчанні, і це зрозуміло, адже в теперішніх умовах не можливо уявити освітній процес без використання сучасних технологій. Під час навчання ресурсами глобальної мережі постійно або часто (54,5% і 32%) користуються майже всі респонденти, інколи – 12,8% і лише 0,7% зазначили, що ніколи не використовують інтернет-ресурси. Для більшості опитаних не має значення з якого носія отримувати інформацію – молодь однаково працює як з паперовими, так і з електронними джерелами освітнього характеру: 67,7% респондентів однаковою

мірою використовують електронні й паперові носії, тільки електронні – 21,1%, надають перевагу лише паперовим – 11,2%.

З метою інформаційного супроводу освітнього процесу університет надає доступи до різноманітних комерційних освітніх ресурсів. На жаль, постійно використовують такі доступи лише 9,3% респондентів і майже третина опитуваних (30%) зазначила, що ніколи не користується доступом до таких онлайн-ресурсів.

ХНМУ формує власне ЦОС, тож є цікавим якими ресурсами користуються здобувачі вищої освіти. Серед власних цифрових ресурсів університету більше за інші студенти використовують ті, що розташовані на платформі дистанційного навчання Moodle (82,4%), майже половина респондентів (46,9%) обрала Репозитарій ХНМУ, ресурси сайту ХНМУ – 25,2%, ресурси сайту Наукової бібліотеки ХНМУ – 16%, взагалі не використовують ресурси університету – 7,7%. Усіма цифровими ресурсами університету користуються лише 7% респондентів, 23% – тільки ресурсами Репозитарію ХНМУ і платформи дистанційного навчання Moodle. Отже, можна зробити висновок: студенти не використовують усі можливості ЦОС університету для інформаційного супроводу своєї освітньої діяльності.

Студенти також висловили свою думку щодо ефективності дистанційної форми навчання: повністю чи більшою мірою прийнятною вважають таку форму менше половини респондентів (42,8%), більшість же опитаних вважають дистанційне навчання в медичному виші недостатньо ефективним.

У ході анкетування студенти мали й можливість надати пропозиції щодо покращення в університеті стану забезпечення цифровими та інформаційними ресурсами. Аналіз відповідей показав, що 46% респондентів вважають забезпечення навчання ЦТ та інформаційними ресурсами в ХНМУ на гідному рівні або не мають пропозицій щодо його покращення, 30% з них вважають, що університет забезпечив їх усім можливим обладнанням і технологіями для якісного навчання, враховуючи особливості освітнього процесу у 2020 році.

Свої зауваження й пропозиції щодо використання ЦТ надали 54% респондентів. Це стосувалось покращення роботи платформ, які використовуються у виші для проведення дистанційного навчання, організації освітнього процесу в подальшому у змішаному форматі (лекційні заняття – дистанційно, практичні – очно), забезпечення технічними засобами й телекомунікаційним зв'язком, інформаційними ресурсами з віддаленим доступом, а також підвищення цифрових компетентностей викладачів.

Отже, використання ЦТ в сучасних реаліях є необхідним і незворотним процесом у розвитку вищої освіти, проте медична освіта є особливою та підготовка майбутніх лікарів відрізняється від підготовки фахівців інших галузей. На основі проведеного аналізу й результатів дослідження можна зробити висновки:

- впровадження ЦТ в діяльність медичних вишів суттєво вплинуло на організацію їх роботи. Поява нових форматів взаємодії та комунікації усіх суб'єктів освітнього процесу, нових форм подання й отримання знань потребує формування нових компетенцій як здобувачів вищої освіти, так і педагогів;

- сучасні студенти вільно володіють різноманітними технічними інформаційно-комунікаційними засобами і використовують їх в процесі навчання; для більшості студентів не має значення з яких носіїв (електронних чи паперових) отримувати інформацію, головне, щоб джерела були надійними, сучасними й актуальними, проте вони не використовують у повному обсязі доступи до зовнішніх онлайн-ресурсів, які надає їм університет. Тож важливим є постійне інформування усіх суб'єктів освітнього процесу про навчальні та наукові онлайн-платформи, електронні ресурси та доступи до них, надані ЗВМО;

- університет формує власне ЦОС, метою якого є забезпечення усіх суб'єктів освітнього процесу інформаційними ресурсами й надання вільного доступу до них, серед яких інституційний репозитарій, платформа дистанційного навчання Moodle, сайти університету та його бібліотеки. Нагальним є постійне

вдосконалення цих онлайн-платформ, наповнення їх освітніми матеріалами на підтримку дистанційного навчання;

- використання ЦТ та інформаційних ресурсів в ЗВМО потребує постійного покращення якості та безперебійності зв'язку під час онлайн-занять, забезпечення можливості одночасної роботи великої кількості здобувачів освіти;

- з впровадженням ЦТ виникають нові інформаційно-віртуальні форми комунікації, тому набуває особливого значення формування інформаційно-цифрової культури особистості як невід'ємної складової цифровізації вищої освіти;

- з цифровізацією освіти і впровадженням дистанційного навчання під час карантинних обмежень необхідно врахувати в подальшому можливість і потребу впровадження в ЗВМО змішаної форми навчання.

Усе це дає підставу для пошуку новітніх підходів до організації навчального процесу в ЗВМО, перегляду освітніх стандартів, перезавантаження й трансформування вищої медичної освіти у цифрову епоху.